

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

**Путівник рішень Суду ЄС (Євродайджест),
прийнятих у лютому 2026 року***

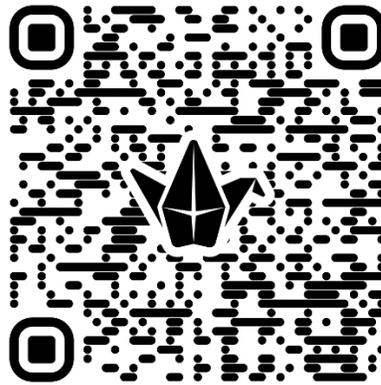
Путівник містить огляди рішень Суду ЄС, прийнятих у лютому 2026 року, які тлумачать окремі положення актів права ЄС.

Рішення Суду ЄС розглядаються як прецеденти та є частиною *acquis* ЄС. Окремі рішення Суду ЄС містять роз'яснення (тлумачення) щодо правильного розуміння та застосування актів права ЄС й установчих договорів Європейського Союзу. Ці рішення є важливими в контексті імплементації положень права ЄС у національне законодавство.

Вивчення рішень Суду ЄС та інших інтерпретаційних документів ЄС щодо імплементації відповідних актів права ЄС є складником аналізу відповідності зобов'язанням держави у сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Для ознайомлення з Путівником перейдіть за посиланням:

<https://padlet.com/rservvru/2026-wno67v07if3115wn>

ЗМІСТ

Промислова політика та внутрішній ринок.....	4
Загальні, фінансові та інституційні питання	8
Простір свободи, безпеки та правосуддя.....	13
Транспортна політика	16
Митний союз.....	18

Промислова політика та внутрішній ринок

Рішення Суду від 12 лютого 2026 року (Справа С-471/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Окружного суду в м. Ченстохова (Польща))¹.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосувалося тлумачення статей 1(2), 3(1), 4(2) та 6(1) Директиви 93/13/ЄЕС у контексті іпотечного кредитного договору зі змінною процентною ставкою, визначеною як сума бенчмарка WIBOR 6М та фіксованої маржі банку.

Спір між споживачем J.J. та банком РКО ВР S.A. виник у зв'язку з вимогами про визнання недійсною або необов'язковою умови договору щодо визначення змінної процентної ставки, а також про повернення частини сум, сплачених на виконання цього договору. Позивач стверджував, що не був належним чином поінформований про механізм формування бенчмарка та пов'язані з ним ризики.

У цьому контексті національний суд звернувся до Суду ЄС із питаннями щодо:

- 1) застосовності винятку, передбаченого статтею 1(2) Директиви 93/13/ЄЕС;
- 2) кваліфікації відповідної умови як такої, що стосується основного предмета договору в розумінні статті 4(2);
- 3) змісту вимоги прозорості та критеріїв оцінки несправедливості відповідно до статті 3(1);
- 4) наслідків можливого визнання умови несправедливою відповідно до статті 6(1).

Висновки Суду. Суд постановив, що умова про змінну процентну ставку, визначену на основі бенчмарка та фіксованої маржі, не підпадає під виняток, передбачений статтею 1(2) Директиви 93/13/ЄЕС, оскільки національне законодавство лише встановлює загальну рамку й не визначає обов'язковим чином ані конкретний індекс, ані розмір маржі, тоді як Регламент (ЄС) 2016/1011 не встановлює балансу прав і обов'язків сторін кредитного договору.

Щодо статті 4(2) Директиви Суд зазначив, що така умова може належати до основного предмета договору, однак остаточна кваліфікація належить до компетенції національного суду. У разі якщо вона становить основний предмет договору, її перевірка на несправедливість можлива лише за умови недотримання вимоги прозорості. Ця вимога означає, що середній споживач, належним чином поінформований, уважний і обачний, повинен бути здатний зрозуміти механізм функціонування процентної ставки та оцінити її економічні наслідки на підставі наданої йому інформації та доступної публічної інформації.

¹ Judgment of the Court (Third Chamber) of 12 February 2026 (C-471/24, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Sąd Okręgowy w Częstochowie (Regional Court, Częstochowa, Poland)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0471>

У цьому контексті Суд підкреслив, що обсяг інформаційних обов'язків кредитора визначається, зокрема, Директивою 2014/17/ЄС, яка передбачає надання персоналізованої переддоговірної інформації (ESIS), але не вимагає розкриття детальної методології бенчмарка. Водночас Регламент (ЄС) 2016/1011 покладає обов'язки щодо забезпечення прозорості методології на адміністратора бенчмарка. Отже, кредитор повинен надати передбачену правом ЄС інформацію, яка дозволяє споживачу оцінити економічні наслідки договору, причому будь-яка додаткова інформація не повинна бути неточною або вводити в оману.

Щодо статті 3(1) Директиви Суд зазначив, що самі по собі характеристики бенчмарка, зокрема використання даних, які не обов'язково ґрунтуються на фактичних транзакціях, а також участь банку як контрибутора, не свідчать автоматично про несправедливість відповідної умови. Те саме стосується відсутності в договорі інформації про окремі характеристики бенчмарка, за умови, що на момент укладення договору цей індекс міг вважатися таким, що відповідає вимогам Регламенту (ЄС) 2016/1011. Оцінка несправедливості має здійснюватися національним судом з урахуванням усіх обставин справи.

Щодо статті 6(1) Директиви Суд зазначив, що з огляду на відповідь на третє питання немає потреби надавати окрему відповідь щодо наслідків можливого визнання умови несправедливою.

Суд підтвердив, що умови про змінну процентну ставку, прив'язані до бенчмарків, не виключаються зі сфери застосування Директиви 93/13/ЄЕС та можуть підлягати перевірці на несправедливість. Водночас вимога прозорості не покладає на кредитора обов'язку розкривати складні технічні аспекти методології індексу, за умови що споживач здатний оцінити економічні наслідки договору на підставі наданої та доступної публічної інформації.

Рішення Суду від 15 січня 2026 року (Справа С-77/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Верховного суду Австрії)².

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення було подано Верховним судом Австрії в межах провадження між ТЕ – особою-гравцем, що проживає в Австрії, з одного боку, та NM й OU – директорами компанії з організації азартних онлайн-ігор Titanium Brace Marketing Limited (далі – ТВМ), зареєстрованої на Мальті, з іншого боку.

Спир виник у зв'язку з тим, що позивач ТЕ вимагав відшкодування збитків, завданих внаслідок його участі в азартних онлайн-іграх, організованих ТВМ без наявності австрійської ліцензії, необхідність отримання якої передбачена Федеральним законом Австрії від 28 листопада 1989 року про регулювання азартних ігор. Позивач також обґрунтовував свої вимоги деліктною

² Judgment of the Court (First Chamber) of 15 January 2026 (Case C-77/24 request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Oberster Gerichtshof (Supreme Court, Austria). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0077>

відповідальністю відповідачів за порушення «права на захист від неправомірних дій із боку інших осіб, які можуть завдати шкоди», визначеному в так званому захисному законодавстві Австрії, та в положеннях Цивільного кодексу Австрії й Регламенті (ЄС) 864/2007 Європейського Парламенту та Ради від 11 липня 2007 року про право, що застосовується до недоговірних зобов'язань (далі – Регламент Рим II). Відповідачі ж стверджували, що у цій справі австрійські суди позбавлені міжнародної юрисдикції, оскільки місцем події та настання шкоди є Мальта і відповідно застосуванню підлягає мальтійське законодавство, яке не передбачає відповідальності директорів перед кредиторами компанії.

У національному провадженні справа пройшла низку інстанцій. Регіональний суд у цивільних справах міста Відень як суд першої інстанції відхилив позов на підставі відсутності міжнародної юрисдикції. Це рішення було скасовано в апеляційному порядку Вищим регіональним судом міста Відень, який визнав підсудність справи австрійським судам внаслідок відповідності умовам статті 7 (2) Регламенту (ЄС) 1215/2012 Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2012 року. Верховний суд Австрії у процесі розгляду касаційної скарги вирішив призупинити провадження та звернутися до Суду ЄС для попереднього вирішення таких питань:

1) чи слід тлумачити статтю 1(2) (d) Регламенту Рим II таким чином, що вона підлягає застосуванню до позовів про відшкодування збитків проти посадової особи компанії, які кредитор компанії обґрунтовує деліктною відповідальністю за порушення захисного законодавства Австрії (зокрема законодавства про азартні ігри) цією посадовою особою;

2) якщо відповідь на перше питання є негативною, чи слід тлумачити статтю 4 (1) Регламенту Рим II таким чином, що місцем виникнення шкоди є: а) місце, з якого гравець здійснює перекази коштів зі свого банківського рахунку на ігровий рахунок компанії; б) місце ведення компанією рахунку гравця, на який зараховуються його депозити, виграші, втрати та бонуси; в) місце здійснення гравцем ставок; г) місце проживання гравця; д) або місцезнаходження його основних активів.

Висновки Суду. Суд ЄС постановив, що статтю 1 (2) (d) Регламенту Рим II слід тлумачити таким чином, що позов про притягнення до деліктної відповідальності директорів компанії ТВМ за порушення встановленої національним законодавством заборони здійснювати діяльність з організації азартних ігор без наявності ліцензії не охоплюється винятком, який стосується позадоговірних зобов'язань у сфері корпоративного права. Отже, Суд дійшов висновку, що на такий позов поширюється дія положень Регламенту Рим II, оскільки підставою відповідальності є не внутрішні корпоративні відносини компанії, а порушення загальних законодавчих норм щодо грального бізнесу.

Щодо другого питання Суд ЄС постановив, що статтю 4 (1) Регламенту Рим II слід тлумачити таким чином, що в контексті позову про відшкодування збитків, понесених під час участі в азартних онлайн-іграх, що пропонуються

компанією ТВМ у державі-члені, в якій ця компанія не отримала необхідної ліцензії, збиток, понесений гравцем, слід вважати таким, що стався в державі-члені, в якій цей гравець має постійне місце проживання.

Загальні, фінансові та інституційні питання

Рішення Суду від 12 лютого 2026 року (Справа С-48/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Вищого адміністративного суду Литви)³.

Предмет справи. Клопотання про ухвалення попереднього рішення стосувалося тлумачення статті 49 Договору про функціонування Європейського Союзу та статті 53 Директиви 2005/36/ЄС у контексті національного законодавства Литви, яке встановлює обов'язок для викладачів та адміністративного персоналу приватного навчального закладу, що регулярно взаємодіють із громадськістю та органами державної влади, володіти державною мовою на визначеному рівні.

Спир виник між Вільнюською міжнародною школою та Державною мовною інспекцією Литви у зв'язку з вимогою забезпечити складання працівниками школи іспиту з державної мови. Заявник оскаржив цю вимогу, посилаючись, зокрема, на її невідповідність свободі заснування, гарантованій правом ЄС, а також нормам ЄС щодо визнання професійних кваліфікацій.

У цьому контексті національний суд звернувся до Суду Європейського Союзу з питаннями щодо:

- 1) застосовності статті 49 ДФЄС до діяльності приватного освітнього закладу, який реалізує міжнародні освітні програми;
- 2) допустимості національного законодавства, яке без винятків вимагає від усього відповідного персоналу володіння державною мовою;
- 3) сумісності такого підходу зі статтею 53 Директиви 2005/36/ЄС.

Висновки Суду. Суд постановив, що діяльність приватного навчального закладу, який надає платні освітні послуги та перебуває під впливом інвесторів з інших держав-членів, становить економічну діяльність і, відповідно, підпадає під сферу застосування статті 49 ДФЄС.

Встановлення вимоги щодо володіння державною мовою може становити обмеження свободи заснування, оскільки здатне ускладнювати залучення персоналу та здійснення діяльності такими закладами. Водночас таке обмеження може бути виправдане легітимною метою – захистом і просуванням офіційної мови як складника національної ідентичності держави-члена.

Суд визнав, що така вимога, у принципі, є придатною та необхідною для досягнення цієї мети, з огляду на роль освітніх установ та їхнього персоналу у взаємодії із суспільством й органами державної влади.

Водночас дотримання принципу пропорційності вимагає, щоб національні заходи не виходили за межі необхідного. Зокрема, Суд зазначив, що відсутність будь-якої гнучкості чи винятків, а також вимога підтвердження знання мови виключно сертифікатом, отриманим у відповідній державі, можуть свідчити про

³ Judgment of the Court (First Chamber) of 12 February 2026 (C-48/24, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Lietuvos vyriausybės administracinis teismas (Supreme Administrative Court of Lithuania)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0048>

непропорційність такого регулювання. Остаточна оцінка цих обставин належить до компетенції національного суду.

Отже, національне законодавство має забезпечувати належний баланс між захистом державної мови та свободами, гарантованими правом Європейського Союзу, зокрема з урахуванням можливості поступового досягнення необхідного рівня володіння мовою або використання інших належних способів підтвердження мовної компетентності.

Щодо статті 53 Директиви 2005/36/ЄС Суд зазначив, що за умови її застосовності вимога щодо володіння мовою може розглядатися як необхідна умова для здійснення професійної діяльності викладача. Водночас застосування такої вимоги має відповідати критеріям обґрунтованості, необхідності та пропорційності, сформульованим у контексті статті 49 ДФЄС.

Рішення Суду від 12 лютого 2026 року (Справа С-56/25, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Софійського міського суду (Болгарія))⁴.

Предмет справи. Клопотання було подане в межах кримінального провадження проти особи, позначеної як МА, щодо зберігання наркотичних засобів із метою їх подальшого розповсюдження. У ході розгляду справи Софійський міський суд дійшов висновку, що положення національного законодавства, які визначають грошову вартість наркотичних засобів, суперечать принципу пропорційності покарань, закріпленому як у Конституції Болгарії, так і в праві Європейського Союзу. За таких обставин Софійський міський суд зупинив провадження та звернувся до Суду ЄС із питанням: чи слід тлумачити статтю 267 Договору про функціонування Європейського Союзу⁵, принцип верховенства права ЄС, а також пункт «b» статті 94 Регламенту Суду⁶ таким чином, що національний суд, який має сумніви як щодо відповідності положення національного законодавства праву ЄС, так і щодо його конституційності, зобов'язаний або має право, перш ніж подати клопотання про винесення попереднього рішення, звернутися до Конституційного суду із заявою про визнання такого положення національного законодавства-неконституційним.

Висновки Суду. Суд ЄС зазначив, що ні стаття 267 ДФЄС, ні принцип верховенства права ЄС не перешкоджають законодавству держави-члена, яке обумовлює допустимість звернення національного суду до конституційного суду щодо надання обґрунтованої оцінки наслідків застосування права ЄС до відповідних національних положень, які цей суд вважає потенційно неконституційними. Така вимога може означати, що національний суд повинен

⁴ Judgment of the Court (Third Chamber) of 12 February 2026 (Case C-56/25, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Sofiyski gradski sad (Sofia City Court, Bulgaria). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62025CJ0056>

⁵ Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

⁶ Rules of Procedure of the Court of Justice. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/proc_rules/2012/929/oj/eng

попередньо звернутися до Суду ЄС із клопотанням про винесення попереднього рішення.

Крім того, Суд підкреслив, що якщо конституційний суд розглядає запит про перегляд конституційності положення національного законодавства, яке підпадає під сферу застосування права ЄС, він, як правило, зобов'язаний звернутися до Суду ЄС із клопотанням про попереднє рішення відповідно до статті 267 ДФЄС. Такий обов'язок виникає, якщо перед цим судом постає питання тлумачення права ЄС або дійсності акта вторинного законодавства, за винятком випадків, коли відповідна норма вже була витлумачена Судом ЄС або коли її правильне тлумачення є настільки очевидним, що не залишає місця для жодних розумних сумнівів.

Відповідь Суду полягає в тому, що статтю 267 ДФЄС, принцип верховенства права ЄС та пункт «b» статті 94 Регламенту Суду ЄС слід тлумачити як такі, що не перешкоджають процесуальному праву держави-члена, яке встановлює умови звернення національного суду до конституційного суду. Зокрема, допускається вимога, відповідно до якої запит про перевірку конституційності національного законодавства, що підпадає під сферу застосування права ЄС, повинен містити обґрунтовану правову оцінку, зокрема щодо застосування права ЄС до обставин конкретної справи. Така вимога може призводити до того, що національний суд попередньо звертається до Суду ЄС із клопотанням про винесення попереднього рішення.

Рішення Суду від 15 січня 2026 року (Справа C-615/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Верховного касаційного суду Італії)⁷.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статей 3 та 6 (1) і (2) Регламенту Комісії (ЄС) 1408/2013 від 18 грудня 2013 року про застосування статей 107 та 108 Договору про функціонування Європейського Союзу до допомоги de minimis у сільськогосподарському секторі, зокрема вимог до держав-членів щодо моніторингу сукупного розміру допомоги, яку отримує одне підприємство. Спір виник у зв'язку з позовом сільськогосподарського підприємства Azienda Agricola Samarzano di RK (далі – Azienda Agricola) до Ambito territoriale di caccia Ancona 2 (Територіальної мисливської дільниці Анкона 2, далі – АТС) щодо виплати компенсації за шкоду, заподіяну дикими тваринами врожаю органічної твердої пшениці Azienda Agricola у 2014 році. АТС відмовила у виплаті, посилаючись на те, що заявник не подав спеціальну декларацію про іншу отриману ним державну допомогу de minimis за відповідний трирічний фінансовий період.

Верховний касаційний суд Італії призупинив провадження у справі та звернувся до Суду ЄС із такими питаннями для ухвалення попереднього рішення:

⁷ Judgment of the Court (Seventh Chamber) of 15 January 2026 (C-615/24, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Supreme Court of Cassation, Italy). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0615>

- чи суперечить національне законодавство статтям 3 та 6 (1) і (2) Регламенту Комісії (ЄС) 1408/2013, якщо воно допускає надання допомоги *de minimis* фермерам протягом перших трьох років роботи новоствореного центрального реєстру допомоги без попереднього отримання від сільськогосподарського підприємства декларації про суми та види іншої державної підтримки, яку воно вже отримало за поточний та два попередні роки;

- чи слід тлумачити статті 3 та 6 (1) і (2) Регламенту Комісії (ЄС) 1408/2013 таким чином, що подання декларації про отримання будь-якої допомоги протягом трирічного фінансового періоду, який передуює створенню центрального реєстру допомоги на національному рівні, є обов'язковою умовою для подання заявки та виникнення права на допомогу, та чи може така декларація бути подана підприємством пізніше (наприклад, на етапі моніторингу або після фактичного надання допомоги).

Висновки Суду. Суд ЄС постановив, що статті 3 та 6 (1) і (2) Регламенту Комісії (ЄС) 1408/2013 слід тлумачити як несумісні з національним законодавством, яке допускає надання та виплату сільськогосподарської допомоги *de minimis* без попереднього отримання від підприємства декларації щодо сум і характеру іншої державної допомоги, яку воно отримало протягом поточного та двох попередніх фінансових років. Такий підхід має застосовуватися навіть у разі, коли національний центральний реєстр допомоги остаточно не сформований.

Щодо другого питання Суд постановив, що статті 3 та 6 (1) і (2) Регламенту Комісії (ЄС) 1408/2013 слід тлумачити таким чином, що подання декларації про сукупну допомогу, отриману протягом трирічного періоду, що передуює остаточному формуванню центрального реєстру допомоги на національному рівні, не є умовою для подання заявки на допомогу. Проте відповідна декларація має бути отримана державою-членом до надання допомоги, оскільки її наявність є обов'язковою умовою цього виду державної підтримки.

Рішення Суду від 15 січня 2026 року (Справа C-822/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Федерального верховного суду Німеччини)⁸.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статті 5 (2b) Директиви 2001/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 22 травня 2001 року про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві, зокрема умов застосування державами-членами винятку із права на відтворення для копіювання об'єктів у приватних цілях та встановлення обсягу зобов'язань щодо справедливої компенсації правласникам. Зокрема, перед Судом ЄС постало питання щодо відповідності норм національного законодавства праву ЄС, які покладають

⁸ Judgment of the Court (Eighth Chamber) of 15 January 2026 (Case C-822/24, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Federal Court of Justice, Germany). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0822>

обов'язок сплати компенсаційного збору на виробників, імпортерів та дистриб'юторів пристроїв і носіїв інформації, ґрунтуючись на спростовній презумпції, що такі товари постачаються фізичним особам для приватного використання, яке не має прямої чи опосередкованої комерційної мети.

Спир виник у межах позову, поданого Zentralstelle für private Überspielungsrechte (Центральним агентством із питань прав на приватне копіювання, далі – ZPÜ) проти компанії Bluechip Computer Aktiengesellschaft з метою стягнення передбаченої законом винагороди за персональні комп'ютери, ноутбуки та робочі станції, які відповідач увів у цивільний обіг у період з 2014 по 2017 роки. Позивач обґрунтовував свої вимоги тим, що зазначені технічні засоби за своїми характеристиками є придатними для відтворення творів та інших об'єктів, що охороняються авторським правом. Відповідно введення таких пристроїв в обіг створює обов'язок сплати справедливої компенсації за приватне копіювання (згідно зі статтею 5 (2b) Директиви 2001/29/ЄС). ZPÜ також аргументував свої вимоги тим, що наявність технічної можливості використання пристроїв для копіювання у приватних цілях є достатньою підставою для нарахування авторського компенсаційного збору на користь правовласників.

Федеральний верховний суд Німеччини призупинив провадження у справі та звернувся до Суду ЄС із таким питанням для ухвалення попереднього рішення: чи слід тлумачити статтю 5 (2b) Директиви 2001/29/ЄС таким чином, що вона допускає національне законодавче регулювання, яке покладає на виробників, імпортерів чи дистриб'юторів носіїв інформації обов'язок зі сплати винагороди, призначеної для фінансування справедливої компенсації за приватне копіювання, в разі реалізації носіїв інформації комерційним кінцевим споживачам (юридичним або фізичним особам, які діють як кінцеві користувачі у професійних цілях), якщо такі виробники, імпортери чи дистриб'ютори не доведуть, що відтворення творів за допомогою зазначених пристроїв фактично не мало місця або здійснювалося фізичними особами для приватного використання лише в мінімальних обсягах.

Висновки Суду. Суд ЄС постановив, що положення статті 5 (2b) Директиви 2001/29/ЄС слід тлумачити таким чином, що вони не перешкоджають застосуванню національної норми, згідно з якою виробники, імпортери чи дистриб'ютори носіїв інформації, які можуть використовуватися для створення копій, зобов'язані сплачувати справедливу компенсацію, передбачену цією нормою, в разі продажу носіїв комерційним кінцевим споживачам, за винятком випадків, коли ці виробники, імпортери чи дистриб'ютори довели, що носії не використовуються фізичними особами з комерційною метою, або використовуються для створення копій виключно в обсягах, які завдають правовласникам лише мінімальної шкоди.

Простір свободи, безпеки та правосуддя

Рішення Суду від 15 січня 2026 року (Справа С-641/23, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Окружного суду міста Амстердам (Нідерланди))⁹.

Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статей 2(4), 4(1) та 5(3) Рамкового рішення Ради 2002/584/ЮВС від 13 червня 2002 року про європейський ордер на арешт та процедури передачі правопорушників між державами-членами, зі змінами, внесеними Рамковим рішенням Ради 2009/299/ЮВС від 26 лютого 2009 року (далі – Рамкове рішення 2002/584)¹⁰, а також статей 7(4), 9(1)(d) та 25 Рамкового рішення Ради 2008/909/ЮВС від 27 листопада 2008 року про застосування принципу взаємного визнання судових рішень у кримінальних справах, що передбачають позбавлення волі або заходи, пов'язані з позбавленням волі, з метою їх виконання в Європейському Союзі, зі змінами, внесеними Рамковим рішенням 2009/299 (далі – Рамкове рішення 2008/909)¹¹. Цей запит було подано в межах провадження, що стосується виконання на території Нідерландів європейського ордера на арешт, виданого Окружним судом міста Єленя-Гура (Польща), з метою здійснення кримінального переслідування щодо УМ, громадянина Польщі.

За таких обставин Окружний суд міста Амстердам вирішив зупинити провадження у справі для попереднього вирішення такого питання:

- чи слід тлумачити статтю 9(1)(d) та статтю 25 Рамкового рішення 2008/909 таким чином, що вони перешкоджають національному законодавству, яке дозволяє або зобов'язує компетентний орган держави-члена відмовити у визнанні судового рішення та виконати призначене покарання, ухвалене в іншій державі-члені, на тій підставі, що відповідні дії не становлять кримінального правопорушення згідно з правом цієї держави-члена.

Таке питання виникає, коли судовий орган держави-члена, що виконує європейський ордер на арешт, раніше вже погодився на його виконання, проте:

1) не скористався правом відмовити у виконанні ордера на підставі, передбаченій статтею 4(1) Рамкового рішення 2002/584;

2) погодився на передачу особи лише за умови гарантії її повернення відповідно до статті 5(3) Рамкового рішення 2002/584, тобто за умови, що після

⁹ Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 15 January 2026 (Case C-641/23 request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the rechtbank Amsterdam (District Court, Amsterdam, Netherlands). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62023CJ0641>

¹⁰ Council Framework Decision 2002/584/JHA of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States, as amended by Council Framework Decision 2009/299/JHA of 26 February 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02002F0584-20090328>

¹¹ Council Framework Decision 2008/909/JHA of 27 November 2008 on the application of the principle of mutual recognition to judgments in criminal matters imposing custodial sentences or measures involving deprivation of liberty for the purpose of their enforcement in the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02008F0909-20090328>

заслуховування у справі особа буде повернута до держави виконання ордеру для відбування там покарання, призначеного судом держави, яка видала ордер.

Висновки Суду. Суд ЄС зазначає, що стаття 9(1)(d) Рамкового рішення 2008/909 передбачає лише можливість, а не обов'язок судового органу держави, який виконує європейський ордер на арешт, відмовити у визнанні судового рішення та виконанні покарання на підставі відсутності подвійної кримінальності (коли вчинене діяння є кримінально караним за законодавством обох держав-членів). Із цього випливає, що відповідні компетентні органи повинні мати дискреційні повноваження для оцінки доцільності застосування цієї підстави в кожному конкретному випадку. Відтак держави-члени, впроваджуючи цю норму в національне законодавство, не можуть встановлювати правила, які автоматично зобов'язують судові органи відмовляти у визнанні вироку без урахування конкретних обставин справи. Крім того, Суд зазначає, що вимога подвійної кримінальності є винятком із загального правила взаємного визнання судових рішень у кримінальних справах, у зв'язку з чим підстави для відмови у визнанні вироку з цієї причини підлягають вузькому тлумаченню.

Суд далі аналізує ситуацію, за якої передача особи була здійснена на підставі європейського ордеру на арешт із застосуванням гарантії її повернення до держави-члена виконання відповідно до статті 5(3) Рамкового рішення 2002/584. Згідно з цим механізмом судовий орган може погодитися на передачу особи для цілей кримінального переслідування в іншій державі за умови, що після ухвалення вироку вона буде повернена до держави виконання покарання.

Суд зазначає, що якщо на стадії виконання європейського ордеру на арешт судовий орган свідомо не застосував підставу для відмови у виконанні ордеру, яка ґрунтується на відсутності подвійної кримінальності, це свідчить про те, що під час ухвалення рішення про передачу особи вже враховано усі релевантні обставини справи і суд дійшов висновку, що інтереси боротьби з безкарністю та соціальної реабілітації особи мають перевагу над тим фактом, що відповідне діяння не є кримінально караним за правом держави виконання.

За таких умов застосування механізму передачі особи з гарантією її повернення фактично передбачає зобов'язання держави-члена виконання забезпечити відбування покарання після повернення цієї особи. Саме тому Суд підкреслює, що після здійснення такої передачі можливість компетентного органу держави виконання посилатися на відсутність подвійної кримінальності як підставу для відмови у визнанні вироку має бути суттєво обмежена. Такий підхід спрямований на забезпечення дотримання принципу взаємної довіри та ефективності механізму взаємного визнання.

З огляду на наведене Суд дійшов висновку, що компетентний орган держави виконання не може посилатися на підставу відмови у визнанні вироку, передбачену статтею 9(1)(d) Рамкового рішення 2008/909, якщо це призводило б до повторної оцінки обставин, які вже були враховані під час прийняття рішення про передачу особи з гарантією її повернення. Водночас інший підхід можливий у разі

виникнення зміни фактичних або правових обставин після передачі особи. У такій ситуації компетентний орган держави виконання має право повторно оцінити баланс інтересів і, за необхідності, застосувати підставу відмови у визнанні вироку, передбачену статтею 9(1)(d) Рамкового рішення 2008/909.

На цих підставах Суд постановляє: статтю 9(1)(d) та статтю 25 Рамкового рішення слід тлумачити таким чином, що вони виключають застосування національного законодавства, яке передбачає обов'язок або надає компетентному органу держави-члена можливість відмовити у визнанні судового рішення та виконанні покарання, призначеного в іншій державі-члені, на тій підставі, що відповідні діяння не становили б кримінального правопорушення за правом цієї держави, за умови що:

- по-перше, судовий орган цієї держави-члена, який виконує європейський ордер на арешт, раніше ухвалив рішення про його виконання, що призвело до постановлення відповідного судового рішення та призначення покарання. Водночас він не скористався правом відмовити у виконанні ордера на підставі, передбаченій статтею 4(1) Рамкового рішення 2002/584, яка ґрунтується на відсутності подвійної кримінальності щодо правопорушення, зазначеного у статті 2(4) цього Рамкового рішення, а також дозволив передачу відповідної особи відповідно до статті 5(3) цього Рамкового рішення за умови гарантії її повернення до держави виконання для відбування покарання у вигляді позбавлення волі або заходів, пов'язаних із позбавленням волі, що призначається судом держави-члена, яка видала ордер;

- по-друге, після передачі відповідної особи за умови гарантії її повернення, не відбулося жодних змін обставин, які могли б виправдати невиконання цієї гарантії.

Транспортна політика

Рішення Суду від 12 лютого 2026 року (Справа С-408/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Верховного суду Австрії)¹².

Предмет справи. Клопотання було подано в межах провадження між Республікою Австрія та авіакомпанією Austrian Airlines AG щодо відшкодування матеріальної шкоди, завданої цій авіакомпанії внаслідок скасування рейсів, спричиненого збоєм сервера авіаційних телекомунікацій, яким керувала компанія Austro Control. Austro Control є товариством з обмеженою відповідальністю, єдиним учасником якого є Республіка Австрія. У межах виконання своїх статутних завдань, ця компанія експлуатує сервер фіксованої телекомунікаційної мережі аеронавігації («сервер AFTN»), який забезпечує передачу технічної інформації, пов'язаної з повітряним рухом, між авіакомпаніями, самою Austro Control та «Євроконтролем», європейським координаційним органом, заснованим у Брюсселі (Бельгія).

Унаслідок технічного збою сервера AFTN 28 серпня 2016 року було скасовано приблизно 60 рейсів, у зв'язку з чим Austrian Airlines зазнала збитків у розмірі 373 140,46 євро. Ці збитки включали, зокрема, витрати на повернення коштів за квитки, перенаправлення пасажирів, їхнє харчування, проживання та транспортування, пересилання багажу, а також оплату понаднормової роботи персоналу тощо. За цих обставин Верховний суд Австрії зупинив провадження та звернувся до Суду ЄС із питанням, чи слід тлумачити статтю 8 Регламенту № 550/2004¹³ у поєднанні з частиною 4 статті 2 Регламенту № 549/2004¹⁴ таким чином, що надання повітряних навігаційних послуг також має на меті захист кожного користувача повітряного простору від суто фінансової шкоди, завданої внаслідок протиправної та винної необережності постачальника таких послуг.

Висновки Суду. Суд зазначив, що «обслуговування повітряного руху» у значенні частини 11 статті 2 Регламенту № 549/2004 має фундаментальне значення для управління повітряним рухом не лише з погляду безпеки та оптимальної експлуатації повітряного простору, але і з погляду користувачів повітряного простору, діяльність яких залежить від належного надання цих послуг. Зокрема, з пункту 10 преамбули та з частини 1 статті 1 і статті 7 Регламенту № 550/2004 випливає, що останній також має на меті забезпечити безперервність надання всіх

¹² Judgment of the Court (Third Chamber) of 12 February 2026 (Case C-408/24, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Oberster Gerichtshof (Supreme Court, Austria)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0408>

¹³ Regulation (EC) No 550/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 on the provision of air navigation services in the single European sky (the service provision Regulation). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2004/550/oj/eng>

¹⁴ Regulation (EC) No 549/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 laying down the framework for the creation of the single European sky (the framework Regulation) (Text with EEA relevance) - Statement by the Member States on military issues related to the single European sky. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2004/549/oj/eng>

повітряних навігаційних послуг у єдиному європейському небі, без чого користувачі повітряного простору не могли б працювати в належних умовах.

Із наведеного випливає, що регламенти № 549/2004 і № 550/2004 покладають на постачальників послуг повітряного руху обов'язок належним чином задовольняти потреби користувачів повітряного простору, гарантуючи водночас безпеку, безперервність, сталість, ефективність та економічну доцільність своїх послуг. Це стосується послуг, які є необхідними для діяльності таких користувачів і за які вони несуть економічні витрати. Суд постановив, що положення регламентів № 549/2004 і № 550/2004 можуть надавати користувачам повітряного простору права, на які може вплинути закриття повітряного простору.

У світлі наведених міркувань частину 4 статті 2 Регламенту № 549/2004 та статтю 8 Регламенту № 550/2004, а також інші положення Регламенту № 550/2004, що регулюють надання аеронавігаційних послуг і механізми їх тарифікації, слід тлумачити таким чином, що вони спрямовані також на захист користувачів повітряного простору від матеріальної шкоди, завданої винним невиконанням постачальником таких послуг своїх зобов'язань.

Митний союз

Рішення Суду від 29 січня 2026 року (об'єднані справи С-72/24 та С-73/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267ДФЄС Адміністративного суду міста Салоніки (Греція))¹⁵.

Предмет справи. Клопотання про попереднє рішення було подано в межах спорів між фізичними особами HF та WI та Незалежним бюро державних доходів Греції щодо визначення митної вартості імпортованих товарів. Спори виникли у зв'язку з імпортом у 2014 році текстильних товарів, митна вартість яких, за оцінкою митних органів, була штучно занижена в митних деклараціях. У зв'язку з цим митні органи застосували альтернативний метод визначення митної вартості, використовуючи так звану методику «найнижчої прийнятної ціни», яка ґрунтується на узагальнених статистичних даних ЄС щодо вартості подібних товарів.

Національний суд звернувся до Суду ЄС із питанням щодо тлумачення положень Регламенту (ЄЕС) № 2913/92 Ради від 12 жовтня 1992 року про створення Митного кодексу Співтовариства¹⁶ (далі – Регламент 2913/92); Регламенту (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу¹⁷ (далі – Регламент 952/2013).

Зокрема, національний суд просить роз'яснити:

- чи допускає право ЄС використання митними органами статистичних мінімальних порогових значень митної вартості, сформованих на рівні ЄС, для визначення митної вартості імпортованих товарів у випадках, коли задекларована вартість викликає обґрунтовані сумніви;

- чи слід тлумачити статтю 81 Регламенту 2913/92 та статтю 177 Регламенту 952/2013 як такі, що перешкоджають митним органам здійснювати переоцінку митної вартості відповідних товарів після проведення постмитної перевірки в разі застосування спрощеної процедури декларування, передбаченої цими положеннями, яка використовувалася під час імпорту за ініціативою декларанта.

Висновки Суду. Суд нагадав, що відповідно до ustalеної судової практики під час тлумачення положень права ЄС необхідно враховувати не лише їх формулювання, але й контекст і цілі законодавства, частиною якого вони є.

Відповідно до митного законодавства ЄС основним методом визначення митної вартості є вартість операції, тобто ціна, фактично сплачена або така, що підлягає сплаті за імпортовані товари. Лише якщо ця вартість не може бути прийнята або належним чином перевірена, митні органи можуть застосовувати другорядні методи, передбачені митним законодавством.

¹⁵ Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 29 January 2026. HF and WI v Anexartiti Archi Dimosion Esodon. Requests for a preliminary ruling from the Dioikitiko Protodikeio Thessalonikis. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0072>

¹⁶ Council Regulation (EEC) No 2913/92 of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31992R2913>

¹⁷ Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0952>

Використання статистичних даних ЄС, зокрема агрегованих показників митної вартості подібних товарів, може бути допоміжним інструментом для перевірки достовірності задекларованої вартості. Водночас такі дані не можуть автоматично замінювати фактичну митну вартість і не повинні використовуватися як єдиний критерій її визначення.

Застосування методу «найнижчої прийнятної ціни», заснованого на статистичних показниках, можливе лише у виняткових випадках, коли задекларована митна вартість не може бути підтверджена, інші методи не можуть бути належним чином застосовані, а митні органи забезпечують дотримання принципів об'єктивності, прозорості та індивідуальної оцінки кожної операції. Використання таких показників має бути належним чином обґрунтоване та не може призводити до довільного визначення митної вартості.

На цих підставах Суд постановив, що положення Регламенту 2913/92 та Регламенту 952/2013 слід тлумачити таким чином, що вони не забороняють використання статистичних агрегованих даних ЄС як орієнтовного інструменту для визначення митної вартості імпортованих товарів. Водночас метод «найнижчої прийнятної ціни» не може застосовуватися автоматично або як єдиний метод визначення митної вартості, а може використовуватися лише як допоміжний інструмент у межах другорядних методів оцінки за умови дотримання принципів митного законодавства ЄС.

Крім того, ці положення не перешкоджають митним органам здійснювати переоцінку митної вартості відповідних товарів після проведення постмитної перевірки, навіть якщо під час імпорту було застосовано спрощену процедуру декларування на прохання декларанта.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*